

A *Franklin-Társulat* kiadásában Budapesten (IV., Egyetem-utca 4. szám, földszint) és minden könyvkereskedésben kapható:

KÖZÉPISKOLAI OLVASMÁNYOK.

Az V—VIII. osztályban kötelezően elrendelt olvasmányok.

- Katona József. Bánk bán.* Magyarázta Péterfi Jenő. 2. kiadás (a VII. osztály számára). Kötve 1 K 60 f.
- Vörösmarty Mihály. A két szomszédvár.* Magyarázta Vozáry Gyula (a VI. osztály számára). Kötve 1 K.
- Shakspere-Petőfi. Coriolanus.* Magyarázta dr. Szigetvári Iván (a VI. osztály számára). Kötve 1 K 20 f.
- Shakspere-Vörösmarty. Julius Caesar.* Magyarázta Névy László. 2. kiadás (a VI. osztály számára). Kötve 1 K 20 f.
- Shakspere-Szász K. Macbeth.* Magyarázta Péterfi Jenő (a VI. osztály számára). Kötve 1 K.
- Sophokles. Antigone.* Fordította és magyarázta Csiky Gergely. 2. kiadás (a VI. osztály számára). Kötve 1 K.
- Sophokles-Csiky G. Elektra.* Magyarázta dr. Losonczy Lajos (a VI. osztály számára). Kötve 1 K 20 f.
- Jókai Mór. Az új földesur.* Regény (az V. osztály számára). Kötve 2 K 40 f.
- Mikes Kelemen. Törökországi levelei.* Magyarázta dr. Erődi Béla (a VII. osztály számára). Kötve 1 K 60 f.
- Gyulai Pál. Vörösmarty életrajza* (a VIII. osztály számára). Kötve 2 K 90 f.
- Kazinczy Ferenc. Pályám emlékezete.* Magyarázta Váczy János (a VII. osztály számára). Kötve 2 K.
- Vörösmarty Mihály. Cserhalom.* Magyarázta Pintér Kálmán (a VI. osztály számára). Kötve 80 f.
- Gyulai Pál emlékbeszédei* (a VII—VIII. osztály számára). Kötve 1 K 40 f.
- Széchenyi István műveiből szemelvények.* Válogatta és magyarázta Tones Gusztáv (a VIII. osztály számára). Kötve 2 K.
- Pázmány Péter kalauzáinak I., II. könyve.* Bevezetéssel, magyarázatokkal és szótárral. Szerk. Bellaagh Aladár (a VII. osztály számára). Kötve 1 K 20 f.
- Fuldi Ferenc. Nemes urfi.* Bevezetéssel, magyarázatokkal és szótárral. Szerk. Bellaagh Aladár (a VII. osztály számára). Kötve 1 K 20 f.
- Pázmány Péter válogatott egyházi beszédei.* Magyarázta Bellaagh Aladár (a VII. osztály számára). Kötve 1 K 50 f.
- Arany János balladái.* Magyarázta Greguss Ágost. Harmadik bővített kiadás (a VI. osztály számára). Kötve 1 K 80 f.
- Káldi György válogatott egyházi beszédei.* Magyarázta Bellaagh Aladár (a V. osztály számára). Kötve 2 K.
- Berzsenyi Dániel ódái.* Magyarázta dr. Versényi György (a VI. osztály számára). Kötve 1 K 20 f.
- Vörösmarty Mihály. Csongor és Tünde.* Magyarázta Torkos László (a VI. osztály számára). Kötve 1 K 50 f.
- Szemelvények a nemzeti lyra köréből.** Szerkesztette dr. Zlinszky Aladár (a VI. osztály számára). Kötve 2 K 20 f.
- Czuczor Gergely. Botond.* Magyarázta Vozáry Gyula (a VIII. osztály számára). Kötve 1 K.
- Kisfaludy Károly. Csalódások.* Magyarázta Szigetvári Iván (a VI. osztály számára). Kötve 80 f.
- Kisfaludy Károly. Iréne.* Magyarázta Vozáry Gyula (a VIII. osztály számára). Kötve 1 K 20 f.
- Erdélyi János kritikáiból és tanulmányaiból* szemelvények. Kiadta Erdélyi Pál (a VII. osztály számára). Kötve 2 K 50 f.
- Zrinyi Miklós. Szigeti veszedelem.* Hős költemény 15 énekben. Magyarázta Endrei Ákos (a VI. és VII. osztály számára). Kötve 1 K 80 f.
- Kemény Zsigmond. Wesselényi Miklós. — Vörösmarty Mihály.* (Sajtó alatt.)
- Az Olcsó Könyvtár iskolai sorozatából.**
- Arany János. Murányi ostroma* (a VIII. osztály számára). 60 f.
- *Katalin. — Keveháza. — Szent-László füve* (a VI. osztály számára). 40 f.
- *A nagyidai cigányok* (a VIII. osztály számára) 60 f.
- *Az első lopás. — Józka ördöge* (az V. osztály számára) 20 f.
- *Buda halála* (a VIII. osztály számára) 80 f.
- Deák Ferencnek* az 1861-ik évi országgyűléstől elfogadott két fölrata. Közli Kónyi Manó (az V. osztály számára) 40 f.
- Gyulai Pál emlékbeszéde* Arany János fölött (az V. osztály számára) 20 f.
- Kisfaludy Károly. A kérők.* Vigjáték (a VI. osztály számára) 60 f.
- Kölcsey. Paraenesis* és egyéb szónoki művei (az V. osztály számára) 80 f.
- Vászonkötésben* 1 K 20 f.
- Shakspere. A szent-Iván-éji-álom,* (a VII. és VIII. osztály számára) 60 f.
- Sophokles-Csiky. Oedipus király* (a VI. osztály számára) 40 f.
- *Oedipus Kolonosban* (a VI. osztály számára) 40 f.
- *A trachisi nők* (a VI. osztály számára) 40 f.
- *Ajas* (a VI. osztály számára) 40 f.
- *Philoktetes* (a VI. osztály számára) 40 f.
- Tinódy Sebestyén. Budai Ali basa története.* Magyarázta Szilády Aron (az V. osztály számára) 20 f.
- Zrinyi Miklós. Szigeti veszedelem,* (a VI. osztály számára) 80 f. Kötve 1 K 20 f. Vászonk. 1 K 40 f.

Külön kiadásban.

- Arany János. Válogatott kisebb költemények* (a fels. oszt. számára) 1 K 20 f.
- *Toldi estéje* (az V. osztály számára) 70 f.
- *Válogatott balladák* (a VI. osztály számára) füzve 70 f.
- *Katalin* (a VI. osztály számára) 40 f.
- *Vojtina levelei öcséséhez, Vojtina ars poética-kája, A sárkány, Irányok, A magyar népdal az irodalomban* (a VI. osztály számára) 50 f.
- *Bánk bán-tanulmányok* (a VII. oszt. sz.) 40 f.
- *Hamlet.* Shakspere után (VII—VIII. osztály számára) 1 K 20 f.
- *Buda halála* (a VIII. osztály számára) 1 K.
- *Bolond Istók* (a VIII. osztály számára) 80 f.
- *Bírálatok* (a VIII. osztály számára) 1 K.
- *Önéletrajz, Ószikék, Költemények régebbi évekből, Csaba királyfi* (VIII. oszt. sz.) 2 K.
- Arany János munkáinak ez iskolai kiadásai, nagy betűs, tiszta és olvasható nyomású kiadások.
- Gyöngyösi István. Murányi Venus.* Toldy Ferenc bevezetésével és életrajzával (a VII. osztály számára) kötve 1 K.
- Gyöngyösi István. Kemény János* (a VII. oszt. számára) kötve 1 K.
- Kemény Zsigmond. Zord idő.* Regény (a VIII. osztály számára) 6 K.

TANULÓK LAPJA

A nmélt. vallás- és közoktatási miniszterium által 1896. május 26-án kelt 26808. sz. alatt, Budapest székesfőváros tanácsa által 1895. augusztus hó 20-án 7376. szám alatt ajánlott középiskolai ifjusági hetilap.

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:	FELELŐS SZERKESZTŐ	SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL:
Negyed évre ... 2 kor. 40 fill.	GAAL MÓZES.	Budapest,
Fél évre... 4 kor. 80 fill.		IV. ker., Egyetem-utca 4. szám.
Egész évre ... 9 kor. 60 fill.		Kéziratokat nem adunk vissza.
<i>Megjelenik minden vasárnap.</i>	Kiadja a Franklin-Társulat magyar irodalmi intézet és könyvnyomda.	

BURKUS.

Regény az ifjúság számára. Irta Gaal Mózes. 22

A haldokló kereste a kezemet, aztán körül nézett, Etelkát oda hívta, az ő kezét is megfogta...

— Így... így... ezt akartam!...

Feje hátra hanyatlott, s többé nem hallottuk egy szavát sem. Etelka reá borult a vállamra, sirtunk mind a ketten, most már sirhattunk, nem kellett rejtenünk a fájdalmat.

— Igen, igen, ez volt a mi eljegyzésünk.

Másnap megérkeztek a fiúk. Mind együtt volt a család. Akiket az élet elszor egymástól, azt egy koporsó összegyűjti. És a testvérek mind megölelték, megcsókolták Etelkát, mintha édes jó testvérük lett volna és megköszönték neki azt a szeretetet, amellyel a mi édes anyánkat gondozta. A halavány arcú leány úgy tetszett nekem ebben a pillanatban, mint egy szárnyas angyal... Az volt ő akkor, s az maradt nekem később is.

XX.

A «méltóságos úr» pusztja kertje. Az almáról és szilváról. Csöndes esküvő.

Édes apám nem tudott volna az ősi hajléktól megválni. Szegényt a kedves és szomorú emiék egész hosszú sora füzte oda.

— Hadd maradjak itt, gyermekeim, — mondotta nekünk a temetés után.

Hogy ott maradhasson s mi megnyugodva hagyhassuk ott, ahhoz legfőképpen arra volt szükség, hogy Etelka is mellette maradjon. A testvéremnek, a doktornénak elég dolga volt az ő családjával, a nagy háztartással. Szívesen látta volna az öreget magánál, de édes apánk is otthonuk.

erősen ragaszkodott ahhoz a gondolathoz, hogy a maga házában lakjék, mert a ház az övé volt, a külső birtok — fájdalom — apránként idegen kézbe került. A kert is meg volt még, a gazdasági épületek is meg voltak, de üresen állottak. Nem volt gazdaság, nem volt szükség igavonó barmokra sem.

Beszéltem Etelkával.

— Úgy-e, Etelka, nem hagyja el az édes apámat — az édes apánkat. Mert hiszen ő a mindkettőnké.

— Nem hagyom el, Pista. Lemondok a tanító-női állásról, hogy állandóan mellette lehessenek. Szegénynek ápolóra van szüksége.

— Be jó, áldott teremtés maga!

— Én pedig azt, amit teszek, kötelességnek nézem.

— Több annál, sokkal több...

— Engem ez a jó család úgy fogadott, mintha a család tagja lettem volna. Ágnes néni második édes anyám volt. Nekem ezt soha sem szabad elfelednem... Soha!

Etelka szemei fénylettek a könnytől, én pedig megfogtam az ő hófehér kezét és megcsókoltam.

— Legyen áldott ez a kis kéz! Ez a jó kéz, mely az édes anyám feje alatt a vánkost oly gyakran megigazgatta, amely az én édes anyám homlokát oly sokszor végig simogatta! Legyen áldott!

Édes apám úgy megnyugodott, mikor tudattam vele, hogy Etelka mellette marad, lemond az állásáról, tovább is az ő gyermeke lesz, addig, amíg felépül a másik hajlék, ahova majd mind a ketten átköltöznek — *hosszám*. Akkor aztán a vén családi házat átadjuk Etuséknak, mert ők még mindig bérelt házban laknak; legyen nekik is otthonuk.

Feri havonta húsz forintot küldött az öregnek. Önkényt ajánlotta fel s én rábeszéltem édes apámat, hogy csak fogadja el nyugodt lélekkel. Marcinak még nem volt annyi fizetése, hogy abból édes apámat segíthette volna. Bandi ekkor várta a kinevezését. Ha szeptemberre bejut valamely iskolához, — úgy mondta a temetés után, — ő sem fog fiú szent kötelességéről megfélekedni.

A többi azután az én gondom volt. Most már nem kéthetenként jöttem át, hanem minden héten.

Éreztem, hogy egymásra kölcsönösen nagy szükségünk van. Az édes anyám sírjára természetből emléket állítottam, zöldre festett rácsos kerítéssel vontuk be. A kerítés tövébe futó növényt ültettünk s a sír fejéhez egy szomorú fűzet ültettem. Etelkával együtt ültettük.

Aztán igen gyakran jártunk ki a sírhoz. Édes anyám halottas ágya mellett jegyeztük el egymást, a haldoklónak ez volt a kívánsága. Mennyivel más volt ez az eljegyzés, mint a fényes báltermekben kötött ismeretség után vidám lakomákon történő, holott ékes pohárköszöntők hangzanak s tömérdek jókívánság.

Nekem egész életemre kiható szent emlék ez. Egyik erősségem az életben, ha reá gondolok, szent érzés száll meg, tudom, hogy azt a drága lényt, kinek kezét az én kezembe a haldokló édes anya tette, nekem végtelenül kell szeretnem, becsülnöm mindaddig, amíg szívem egyet dobog.

Édes anyám halála után két hónappal meghalt a méltóságos úr is. Különösen szerethette Isten, mert nyolevan évesnél több volt, amikor örökre elaludt. Az utolsó években már a tornáccon sem látták a falusiak. Udvara csupa gyom, háza omladozó, kertje valóságos vadon volt. Lelkiismeretlen eselések vették körül, akik mindent elhordottak, amire a kezüket rátehettek. Az unokája katona lett, valahol Stájerországban szolgált. Leánya is elbetegesedett s nem jött látogatóba. A temetésen egyik sem volt ott. Azután lejött egy ügyvéd, hogy a hagyatékot rendbe szedje.

Remélték, hogy sok marad az öreg után, de ebben a reményökben nagyon csalatkoztak. Legfeljebb az erdő ért pénzt. A földek javarészt még az öreg életében eladogatták, az erdőt is eladták volna, de nem volt az erdőbirtok a mi vidékünkön rendezve. Aztán ott volt az ősi kúria, a nagy kert s a pusztá kavicsos hegyoldal a kert mögött. Az erdőt egy nagy bécsi cég vásá-

rolta meg, amely tiszszeresen kivette belőle a vételárát. Én biztattam a közbirtokosságot, hogy szerezzék meg, de az emberek megijedtek a 25,000 forinttól. A házat és a kertet, meg a kert mögött levő kavicsos hegyoldalt megvettem én.

Az árverésen senki sem akadt, aki törte volna magát érte. A ház nagy volt, de siralmas állapotban, a kert elhanyagolt, a hegyoldal pedig nem becsülték semmire. Fű alig termett rajta; korhadt fák idétlenkedtek itt-ott. De nekem tetszett a ház is, a kert is, a hegyoldal is.

Hatezer forintot vettem fel egy budapesti bankból s a vételárat három részletben kifizettem. A telet még a csomádi házban töltöttem, de a bérletet májusra felmondottam.

A házvásárnak megint híre kerekedett. A csomádi kaszinó urai mintha barátságosabban kezdték volna köszönni. A *vígének* mégis csak pénze van, — gondolták magukban — s akinek pénze van, az már számottevő ember.

Minden kedvezett az üzletnek ebben az esztendőben. Boraim kitűnő áron keltek el. A szüret jól ütött be, megtelt újra a csomádi kis pince, sőt egy második pincét is kellett bérelnem, hogy újonnan beszerzett boraimat elhelyezhessem.

Cseley úrnak egy hordó könnyű asztali borra volt szüksége; nyomban küldöttem neki, de a számlát bölcösen elfelejtettem mellékelni, ahelyett ezer forintot küldöttem az adósság egy részének visszafizetése fejében.

Szépén összegyűjtöttem hónapról-hónapra s mikor együtt volt, postára tettem. Levelet is írtam, melyben tudattam, hogy a méltóságos úr házat megvettem s az elhanyagolt hegyoldalt be fogom ültetni. Ha a jó Isten megsegít, néhány esztendő múlva a magam terméséből fogok egy hordócska borral kedveskedni. Megírtam azt is, hogy házasodó szándékom van. A leányt, akit feleségül veszek majd egy év múlva, Isten rendelte nekem. Szóval nem száraz, hivatalos levél volt az, hanem számot adó minden apró-cseprő dolgomról. Mellékeltem egy pontos kimutatást az én üzlet-éveimről is, melynek az eredménye valóban a legvérmesebb reményeimet is túlszárnyalta.

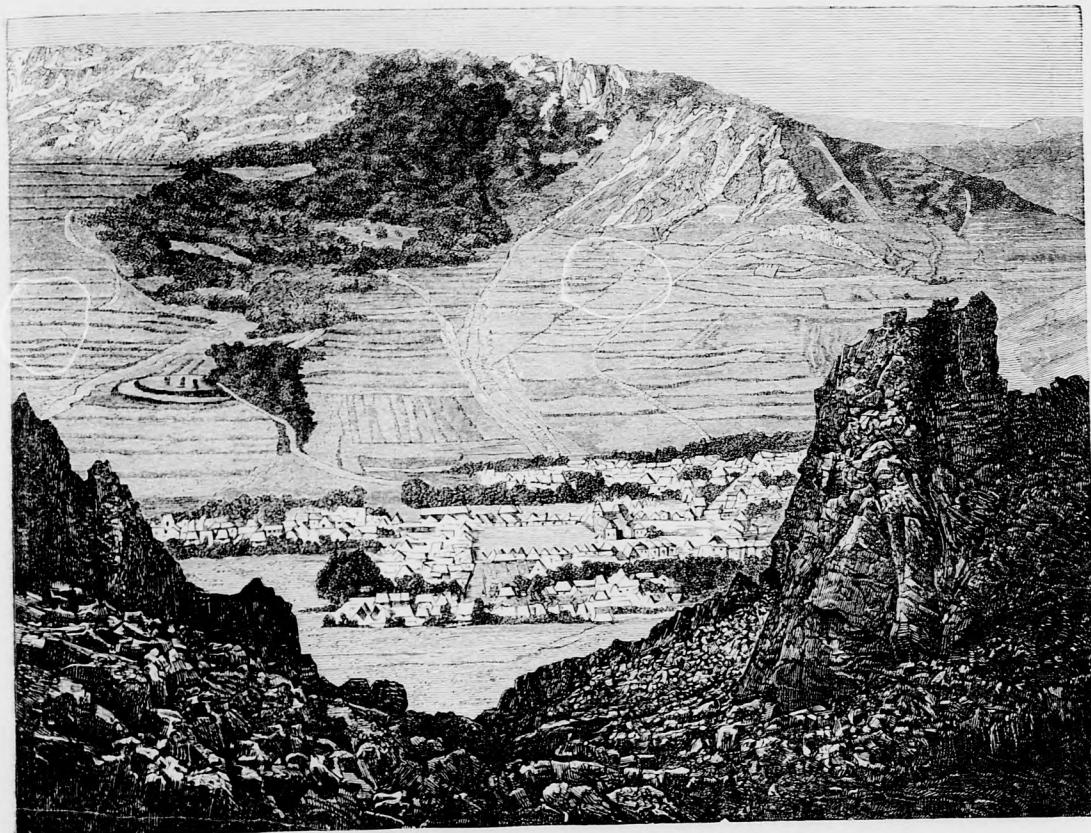
A gyümölcs-kereskedésre vonatkozó régi tervem megvalósításához is hozzáfogtam még a tavasszal. Ez az ága a kereskedésnek a mi vidékünkön addig jóformán ismeretlen volt. Egyik-másik nagyobb birtokos küldött Pestre néhány láda almát, de rendszeren rosszul járt, mert a

budapesti cég, mely az árut átvette, panaszkodott, hogy félig romlott állapotban érkeztek meg s a kialakult árnak csak a felét volt hajlandó megfizetni. Így aztán elment a kedve a birtokosoknak, hogy gyümölcsöt szállítsanak. Mäskor meg élelmes zsidók járták be a vidéket, potom áron összevásárolták az almát, szilvát s rögtön elszállították.

Ebben az időben aránylag kevés időm jutott az alvásra. Négy órakor már talpon voltam, sőt a szilvapálínkafőzés idején — késő ősszel — alig aludtam két-három órát.

Édes apám és Etelka kezdettek miattam aggodni.

— Tönkre teszed magad, édes fiam, ezzel a lázas munkával, — panaszkodott édes apám.

TOROCKÓ.

Nekem először arra volt gondom, hogy biztos piacom legyen. Két-három ízben is felmentem Budapestre. Megkötöttem a szerződéseket, azután hozzáfogtam a gyümölcs-vásárhoz. Nyole vasúti teherkocsival szállítottam gondosan megválogatott almát, de úgy, hogy az átvételnél jelen volt a pesti kereskedő embere, ott vette át, a többi aztán az ő dolga volt.

A környék kis gazdái pénzt láttak s nagyon meg voltak elégedve. Nekem is jutott néhány száz forint a nagy fáradtság után, éppen elég arra, hogy a hegyoldalhoz szükséges szőlőtökéket meghozassam.

— Ne aggódjék miattam, — vigasztaltam őt, — úgy érzem magamat, mint a hal a vízben, vagy mint a katona a csatában, melyet a diadalnak reményében viv. Ha látnám, hogy fáradozásomnak ninesen meg a kellő jutalma, nem folytatnám így tovább, de mert látom, hogy mindennap előbbre visz valamivel, százszoros erővel dolgozom. Szeretném, ha a nap nem huszonnégy, hanem negyvennyolc órából állana s ha nekem nem két, hanem száz kezem volna, hogy minden munkát én végezzek el.

— Ó, te Burkus! Ó, te Burkus!

(Folytatása következik.)

TOROCKÓ.

Képekkel.

Erdély legérdekesebb, tanulmányozásra legméltóbb vidékeinek egyike Torockó. Népénél szorgalmasabb, munkásabb, becsületesebb népet a Királyhágón túli részeken alig találhatni. Nehéz kézi munkával keresik kenyerüket, túrván a hegyeket s hordván ki belőlük a vasércet még mindig azon a primitív módon, amint az az ezredév elején divatozhatott, rozoga lajtorján, emberháton, életveszedelem között. Az ily keserves módon gyűjtött ércet kezdetleges kohókban megolvasztják s apró hámorakban megkálapálják kapa-, kasza-, meg ekevasnak. Ez ősmódori művelés dacára Erdélynek nincs jobb hírű és keresettebb vasa a torockóinál. Az ily modorú művelés azonban igen sokba kerül s a lakosság nehéz munkája a tiszta jövedelemből alig nyer valamelyes jutalmat. Termő földjük, tar szikla-hegyek közé levén szorúlva a község, alig van egy kevés a hegyek lábaiban, az is kavies és kőtörmelék, melyet csak nagy szorgalommal sikerül termővé varázsolni s mivel a lakosság maga a bányákban dolgozik, földjét pénzért kénytelen műveltetni a szomszédos oláh napszámosokkal. Így is alig a fele kerül ki a földből annak, a mire a lakosságnak szüksége van, másik felét a piacon szerzi be. A bánya- és gyári munkák igavonót vévén igénybe, a hegyek közötti apró völgyeket legelőnek kénytelenek használni, s mikor a téli időn a munka megcsappan s a legelő nem terem, kiadják lovaikat, barmaikat az oláh községekbe telni, s örülnek, ha az a vékony ellátás után kiállta a cigány próbát tavaszig.

A lakosság aztán házi-iparral igyekszik segíteni magát. Olyan házi szőttes, varrottas, mint a torockói, nem sok helyt van Erdélyben, s az eredeti izlésű díszítések a szöveteken még gazdagabbak, mint azok, melyeket a székelyföldi vagy kalotaszegi háziszöveteken csodálunk.

A torockóiak székely eredetűeknek vallják magokat, egy véreknék az aranyosi székelyekkel, kik már jóval a történelmi okiratok kelte előtt aranymosással, ezüst- és ólom-, de különösen vastermeléssel foglalkoztak, még pedig úgy, hogy a vaskövet az erdőbe szállították, ott szentet égettek s az ércet u. n. «lábitók»-ban olvasztották, apró kis kohókban, melyeket lebontottak, ha már az erdőt a közelben letarolták s tovább vonultak velők. A hegyekben szanaszét található

elhagyott tarackrakások, — melyektől Torockó nevét is származtatják, — szintén erről tesznek tanúságot.

E primitív éreművelés mindaddig tartott, míg nem II. Endre vagy Gejza alatt Felső-Ausztria Eisenwürl városából a bányászathoz és kohászat-hoz jobban értő munkásokat telepítettek ide, kik itt aztán teljesen elmagyarosodtak s a reformáció után az unitárius vallást is fölvtették, a mint hogy az erdélyi unitáriusoknak most is Torockó a középpontja.

A torockóiak már a korábbi uralkodóktól kiváló szabadalmakkal és előjogokkal voltak fölrüházva s a szabad-székelyekkel egyenlő közjogi helyzetük vala. Törvénykezési és igazságszolgáltatási tekintetben teljes függetlenséget és önkormányzatot élveztek, bíráikat, tanácsosaikat szabadon választották s azokat a vármegye eskette föl. Községük harmadfél századon át város címen — civitas — szerepelt. Ilyen jogokkal jobbágyok nem bírtak soha.

Ámde régi kiváltságleveleik a tatárdulás idején elégték s midőn a fejét fölütő oligarkhia őket megtámadá, nem bírták igaz jogaikat igazolni. II. Endre már említett kiváltságlevele pedig, mely a város levéltárával a Thorockay-család szentgyörgyi kastélyában őriztetett, akkor lett a lángok martaléka, mikor Dózsa parasztjai kastélyt is bevették és fölgújtották.

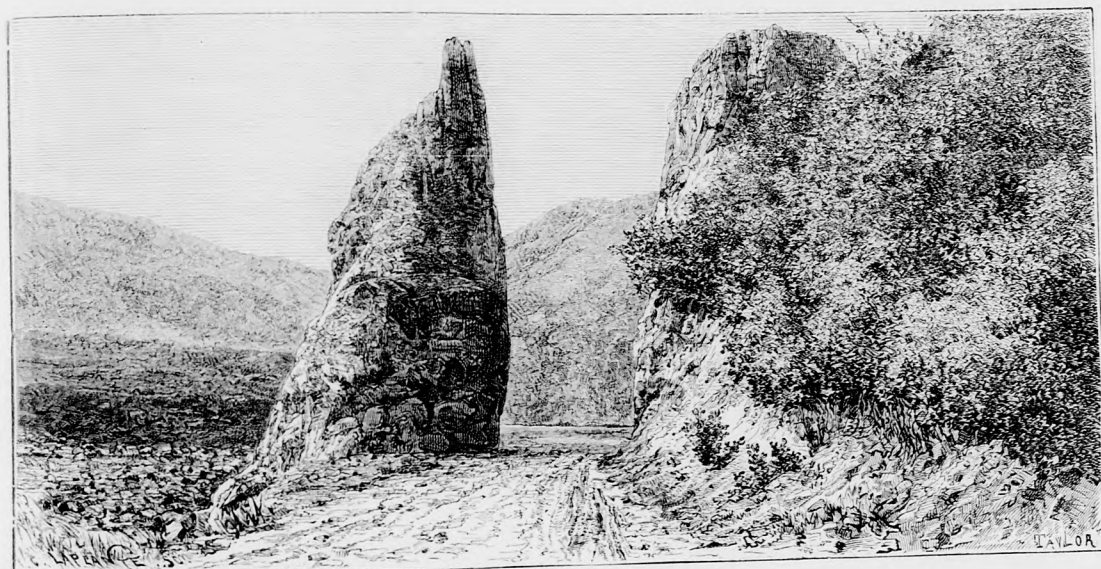
Ettől kezdve mindinkább és inkább kezdték őket a földesurak a jobbágyorsba taszítani. II. Lajos Thorockay Ferencnek új adománylevelet állított ki, melyben Torockó várát és egész Torockót is neki adományozza s birtokába beigtatja. Ez alapon a földesurak először is elvették a lakosságtól az ezüst-, arany- és ónbányászatot. Aztán el kezdték követelni tőlök a jobbágyi szolgálmányokat, a robotot, ami annak a népnek, mely a maga földjét is mások által pénzért művelteté, rendkívüli teher vala. El is követtek mindent, hogy ez alól szabaduljanak, de sehol nem találtak védelemre s őket az 1659-iki besztercei országgyűlés is a várhoz tartozó jobbágyoknak mondta ki.

A nép kétségbeesésében többször föllázadt földesurai ellen s mindannyiszor karbatalmat vont a fejére. Különösen az 1702-iki év volt Torockó népére szomorú, a mikor is Rabutin császári tábornok november 17-ikén éj idején megrohanta, s akik hirtelen elmenekülni nem tudtak, azokat összefogdostatta s keményen megkötöztette. Egy csoport férfi az Isten házában

keresett menedéket, a vad katonák ott körülölgötték s két főembert, Ellást Andrást és Szabó Gergelyt, kik az erőszak ellen tiltakoztak, agyba-főbe verték s felholtan a hevenyében fölállított bitófára fölakasztották. Még többre is várt börtön s a hóhér kötele, kegyelmet csak azok nyertek, kik aláírták azt a reverzalist, mely szerint soha többé efféle rebellióba nem elegendnek, aki őket arra láztatja, azt elfogják, a bányákat szorgalmasan művelik, a jobbágyszolgálmányokat hiven teljesítik s mindenkiben engedelmeskedni fognak földesuraiknak, ellenkező esetben fejjökkel fognak lakolni.

De nem csupán ezek a körülmények hoztak a torockóiakra nagy csapásokat: még a község építkezési módja is szerencsétlenségek forrása volt rájuk nézve.

A várszerű fallal körülvettt, már említett templom-kastély a város csinos, tiszta piacának közepén fekszik 1665 láb magasságban a tenger színe fölött, a múltat jelképező ódon falaival az új templomot ölelve körül. A piacot csinos külsejű, többnyire földszintes házak veszik körül. A piac szögleteiből indulnak ki a főbb utcák, melyekben, valamint a többi sikátorokban is, a házak igen sűrűn vannak egymáshoz építve,

LEÁNYKA-KŐ TOROCKÓ KÖZELÉBÉN.

E rémnapok emlékére — írja Orbán Balázs — a torockói házak ablakai kívülről vörös szegélyzettel vannak körülvéve. Pedig 1704 március 15-én Tiede tábornok ismét megrohanta Torockót, éj idején, lakóiból sokat leöletett, a templomot kirabolta s a várost egészen elhamvasztotta.

1784-ben Hóra hadai fenyegették ismét Torockót, melyet csak Kálnoky ezredes katonáinak megjelenése mentett meg az újabb földulástól.

A mellett a földesurak mind szigorúbban követelték rajtuk a jobbágyi szolgálmányokat s a nyomogatásnak csak az 1818-iki évvel, a jobbágyosság általános eltörlésével szakadt vége. Ez évben ismét elpusztítással fenyegették az oláh hadak s a legszomorúbb sorstól ez úttal csak a 280 főből álló nemzetőrség találekonyága tudta megmenteni.

mert korlátolt levén a szűk hegynyílásban a város fekhelye, fösvénykedni kellett a talajjal. A sűrű építkezés az oka azután, hogy az itt gyakran kiülő tűzvészek néha egész városrészeket hamvasztanak el. Növeli a bajt, hogy a házak nagy része még összerótt fagerendákból épült, s a ház csak az ablak alsó párkányáig van megtapasztva és bemeszelve, míg azon fölül a gerendák szabadon látszanak. Az ablakoknak faragványos kerete van, mely, mint említők, az 1702-iki vérengzés emlékére, a beltettel együtt befel van kifestve.

A gyakori, mindig nagy károkat okozó tűzesetek mégis megtanították a lakosságot, hogy igyekezzék inkább kőből építeni házait, ami itt nem is drága, levén kő- és mészkő elég. Reclus, aki 1874-ben látogatta meg Torockót, nem győzi

diesérni a már nagy számmal talált szép tiszta, hivatató kőbázakat.

Az ablakok belső felének díszítésére különös gondot fordítanak. Finom agyagból éles szögletű keretet csinálnak s ahhoz értő párkány-ékitők kőhegygyel igen csinos sajátos modorú díszfaragásokkal cifrázzák ki.

A ház belsejében, mint külsőjén, valamint az egész udvaron felismerhető a rend és tisztaság kiváló szeretete. A szoba fődiszét itt is a fal felső felén végig futó fogasok alkotják, melyek porcellán-, üveg-, eserepbokályokkal és kancsókval vannak teleaggatva. A fogasok felett a padmalyhoz erősített rudak nyúlnak el, melyek különböző élénk színekkel kihimzett rúdravalókkal vannak teleaggatva. A rúdravalók lábnyi széles kelmevégek, melyek a szó teljes értelmében finom hízazéssel vanna elborítva. A szoba egyik felén a rúdravalók megszűnnek, mert itt helyöket a tetőig felvetett ágyak foglalják el, melyeknek takarója és févaljai (párna = fejalj) még cifrábban vannak kihimezve, mint a Székelyföldön. Alól a fal hosszában padok nyúlnak el, melyeknek battámja ninesen, de ezt előnyösen helyettesítik a «falravalók», vagyis az ülő feje tetejéig felérő oly falhoz szegzett deszkák, melyek a falat az elsurolástól, a ruházatot az elmeszesedéstől védik. Ezen falravalók, valamint a szoba minden butorzata «gyantáros», azaz meg van festve s virágsokrok és arabeszk-fonadékokkal ékesítve. Ilyen a padok előtt elhelyezett asztal is, mely igaz székely vendégszeretettel fogadja a vendéget.

Torockó fekvése tájképileg egyik legérdekesebb vidéke a Királyhágón túli résznek. Az Aranyos vize, mely egész Várfalváig lomhán elterülve folydogál a síkon, itt, a Markodava sziklahegy-nél, egyszerre minden átmenet nélkül szűk hegyek közé szorul s zajosan rohanó, zabolátlan havasi patakka változik. Mind a két oldalán meredek hegyek emelkednek, melyek csodás alakú gerinceikkel, büszkén fellövelő sziklaszálaikkal nyomról nyomra a legszebb festői tájakat tárják föl. Ezek közt a hegyek között zuhan alá az Aranyos, egyedüli birtokosa a völgynek, mert az ember innen teljesen ki van szorítva, egy talpalatnyi tere nem maradván a földművelésnek, csak az ijesztően meredek sziklákon ugráló kecske rágja le a gyér harasztot, mi alatt pásztora lenn a patak medrében egyszerű kis lapátjával aranyport mosogat. Elragadóan szép a vidék.

A sziklákba a Tordától Aradig vonuló országút egy szakasza van belevágva. Egy ily átmetésznél van a *Leánykakó*, hol az út egy leszelt sziklagerinc és egy gula idomú szirt között vonul el.

Az út a *Leánykakótól* még egy jó órát tart a szebbnél szebb tájakat fölmutató szoroson, míg az Aranyosszék határát jelölő *Örvénykőhöz* érünk, mely a szoros fénypontjának mondható. Az út itt a sziklába van vágva, mely néhol ernyőszerűleg borul az út fölé. Az Aranyos mind a két partján festői alakú és csoportosítású kúpok és gerincek merednek föl, némelyik oly hegyesen, mint valami villámfogó. Az itt tombolva rohanó Aranyos völgye ezentúl kitérül s némi vetésföldek után előtűnnek a szoros első falujának, *Bórév*-nek szikláira ragasztott házai. Túl a völgy ismét elzárul. Föltűnik a *Toronyoldala* — Póde Doszubuj — több ezer láb magasságú, hegyes csúcsban végződő orma, szemben vele a *Kolcu Daszkuluj* hófehér taraja. A két sziklafokra van fektetve az Aranyoson átvezető bórévi hid, melyet a torockóiak 1777-ben roppant áldozattal építettek s mely ma is dacol a patak romboló hatalmával. Itt az Aranyosba egy szűk hasadékon át hatalmas szökevényekben a *Berkesz* pataka rohan, torkolatjánál az önállóan emelkedő *Hegyes-* és *Vereskővel*.

A hidon átkelve bejutunk a torockói szűk völgybe s egy negyedóra után elérjük a kohókat és hámorokat, melyek némelyike emlékezetet haladó idők óta annyi ércet dolgozott föl, hogy alig látszik ki a körülte fölhalmozódott salakhegyek közül. A *Nagyter* nevű dombról elragadó táj tárul a vándor elé, a *Székelykővel* s annak legmagasabb és legfestőibb ormával, a *Várhegygel*, mely még magasabbnak tűnik föl az által, hogy a több ezer lábnyi sziklagúla ez oldalról meredeken van leszelve. A kopasz fehér szikla oldalába egy sűrű őserdő borít zöld koszorút.

E kép előterét Torockó legnagyobb hámore, a *Hármas hámor* foglalja el. Nemsokára élénk tárul a legszebb hegyi keretbe foglalva maga *Torockó*. Keletről közvetlen a város mellett emelkedik a «*Székelykő*» olyan meredeken, hogy az oldaláról leváló törmelék egész a városba gurul alá. Szemben a Székelykővel az ennél is magasabb *Vidálykő* és *Tilalmas* s e három tömb közötti szűk téren a város zöld fák közé fogott sűrű házai, melyekhez háttérben a *Kő* csodás repedésének óriási sziklagulái nyujtanak.

A hegyek köröskörül tele vannak az ércművelés nyomaival. De ez iparág is az utóbbi időkben szomorú hanyatlásnak indult s alig egy harmadát teszi már korábbi termelésének, mindössze valami 4000 mázsát.

Pedig nagyon kár, hogy ez a derék magyar faj pusztulásnak indult.

«DON QUIJOTE» ÉS ÍRÓJA.

Az idén van háromszáz esztendeje, hogy Spanyolországban egy maga nemében páratlan munka jelent meg: «Az elmés, nemes Don Quijote de la Mancha»,* amely kiváló tulajdonai révén csakhamar a spanyol, majd a világirodalomnak egyik legolvasottabb műve lön. Ma is a Don Quijote számos átdolgozásában, újabb meg újabb kiadásában csaknem versenyez a világirodalom másik nagyon elterjedt munkájával: Robinson Crusoe regényes történetével és fentartja írójának: Miguel de Cervantes Saavedrának emlékezetét, amelyről máskülönbén már régen elfeledkeztek volna.

A Don Quijote azon kevés számú művek közé tartozik, amelyek már megírásuk alkalmával osztatlan elismerést, tetszést vívtak ki s e tetszést azontúl is állandóan megtartották. Elterjedését nem a kor félszeg izlésének köszönhetette, mint az számos nagy zajjal fogadott és később elfeledett munkánál történt, hanem annak a páratlan művészetnek, amellyel írója a spanyol nemzeti jellem félszégéseit egy regény keretében neveltségessé tette és mellyel gúny tárgyává tette az elmúlt idők után való ostoba ábrándozást. Mert Don Quijote, a kóbor lovag, aki mint a regény főhőse szerepel, tulajdonképen nem egy ember, hanem a spanyol jellem hibáinak egy személyben való megtestesítése. Hogy mennyire igaz ez, azt azonban igazán csak a XVI. század spanyol életének tanulmányozása után lehet megérteni.

A XVI. század elején kifejlődött hatalma egész teljességében a spanyol világoralom. Mint egy kiváló történetírónk mondja: «Róma hanyatlása óta nem volt nemzet hatalomban, önérzetben és méltóságban a XVI. századi spanyolhoz hasonló. Mint az örök város polgárát, a spanyolt is áthatotta nemzetének nagysága, minden más

* Olv. Don Kihóte de la Mánca. A helyes spanyol írásmód Don Quijote, a Don Quichotte írásmód a franciák után honosult meg irodalmunkban.

nemzetet felülmúló hivatása. Senki sem akart méltatlannak látszani nevéhez, világgraszoló szerepéhez. Így fejlődött ki a spanyolban a méltóságnak, a büszkeségnek az a jellemvonása, melyet könnyű gúnyolni és lenézni, de melyet lehetetlen tisztelet és meghatottság nélkül szemlélni. Képzelnünk el egy egész népet, amely lovag, mely becsületét helyezi mindennek föléje, oly népet, melyben e szempontból alig van különbség herceg és napszámos közt. Igaz, hogy gyakorlat hiján minduntalan beleütközik a mindennapi élet apró akadályába, igaz, hogy végtére is arra a nyomorult sorsra jut, mint az «elmés, nemes» Don Quijote, kiben a spanyolok nagy

CERVANTES.

költője megszemélyesítette nemzetének tragikus bűnét.»

Ez az a keret, melybe bele kell képzelnünk magunkat, hogy a Don Quijote alapeszméjét igazán átérthessük. Lovagi erényei, kalandos természete, melyek a mórok ellen vívott hosszú háborúkban és a nagy felfedező útkabban nyilatkoztak meg, az újkor elején a spanyolt Európa első népévé tették. A büszke hidalgók azonban nem akarták észrevenni, hogy fejük felett eljárt az idő s hogy ugyanazon eszközökkel, melyekkel megszerezték, meg nem tarthatják a hatalmat. Egy képzeleti, álomvilágba ringatták magukat és lelkileg egy kétszáz esztendeje letűnt világban éltek, melynek nem volt semmi gyakorlati alapja. Ugyanabban az időben, mikor a francia

irodalomban a klasszikus kor hajnala kezdett felderülni és Angolországban egy Shakespeare lépett fel, a spanyol nemzet legkedvesebb olvasmányai ostoba, fantasztikus lovagregények voltak. Ezek a csodás, eikornyás, hosszadalmas történetek pedig oly általános tetszésnek örvendtek, hogy szinte megméltelyező hatást gyakoroltak az egész nemzet gondolatvilágára. Legjobban ezt egy egykorú spanyol adoma világítja meg. Midőn egyszer egy főúr hazatért vadászatáról, hangos sirásban, zokogásban találta az egész családot. Felesége sirt, leányai sirtak, sirt az egész cselédség. Megrémülve kérdezősködött a nagy fájdalom oka iránt és egyik cselédje alig érthető, fuldokló hangon mondotta:

— Ah, senor, Amadis meghalt!

Amadis pedig nem volt más, mint annak a lovagregénynek hőse, melyet a derék háziasszony egész háza népével már napok óta szivszorongva olvasott.

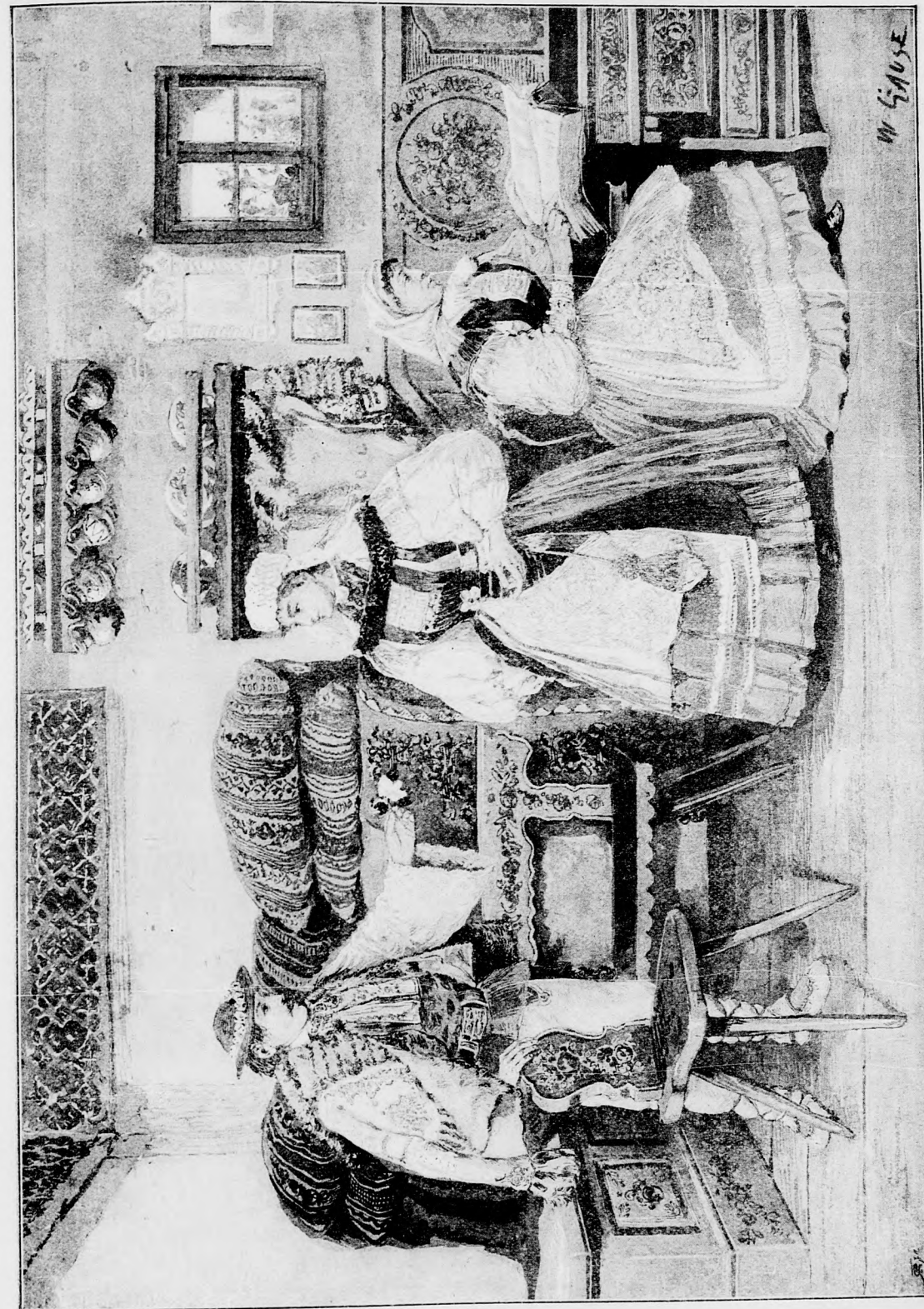
E tárgyban különben 1555-ben Spanyolország rendei feliratot is intéztek a királyhoz, kérve, hogy tiltsa el a káros hatású lovagregények terjesztését s szintén ezen egészségtelen és művészietlen irodalmi irányt támadta meg Cervantes a Don Quijoteval. Az író, teljes nevén Miguel de Cervantes Saavedra igen régi spanyol nemes családból 1547-ben született Alcalá-de-Henaresban, mint szüleinek negyedik gyermeke. Tanulmányait először otthon, majd a salamancai és madridi egyetemeken végezte, ahol először tünt fel apróbb költői munkáival. Ennek köszönhetette azt is, hogy a pápai legátus, Giulio Aquaviva bibornok, aki ebben az időtájtban a spanyol udvarban megfordult, magához vette titkárnak. Az ifjú Cervantes azonban nem sokáig maradt szolgálatában, 1571 elején a török ellen megindítandó nagy háború hírére beállt katonának és ugyanazon év október 7-én részt vett a lepantói tengeri csatában, ahol három lövést kapott. Innen kezdődik életének hanyatott korszaka. Sokáig feküdt a messinai kórházban, majd fölépülése után részt vett több Törökország ellen irányuló hajós vállalatban. A tengerészetet azonban otthagya és belépett az Olaszországban állomásozó harmadik flandriai gyalogezredbe, honnan azonban 1575-ben bátyjával, Rodrigóval együtt vissza akart térni Spanyolországba. A hajót azonban, melyen utaztak, algiri kalózok megtámadták és vitéz védelem után egy részüket leölték, más részüket pedig bilincsekbe verve a híres algiri rablófőnök: Dali Mami fogságába

hurcolták. Ezek között volt Cervantes is, kit a nála levő ajánló-levélről, melyet Don Juan herceg írt Fülöp királynak, előkelő főnemesnek tartottak és oly nagy váltságdíjat követeltek érte, melyet családja nem tudott lefizetni. Többszöri sikertelen kísérlet után csak 1580 végén szabadult meg fogságából. Váltságdíját részben családja, részben egy dominikánus barát tették le.

Ettől kezdve folyton otthon élt Spanyolország különböző részeiben és csaknem állandóan államszolgálatban állott. Erre az időre esik irodalmi működésének java is. Írt rendkívül sokat, egy «Galatea» című görög pásztorregényt, elbeszéléseket, kisebb költeményeket, egy «Persiles és Sigismunda» című regényt, harmincnál több vígjátékot, szomorújátékot, dramatizált költeményt, melyeknek tárgyát nagy részben a saját életéből merítette; legtöbbnek azonban ma már csak címét ismerjük. Igazi hírét azonban főműve, a két részben megjelent «Don Quijote» állapította meg, mely helyet biztosított neki a világirodalom nagyjai között is.

A regény első része 1604 végén jelent meg, szokás szerint egy magas állású férfúnak ajánlva, aki itt Bejas herceg, Gibrleon őrgrófja, Benalcázus és Benares grófja, Albores vicecomese, Capilla, Curiel és Burguillo ura volt. A herceg, aki először azt hitte, hogy itt is közönséges, régi mintájú lovagregényről van szó, nem akarta elfogadni az ajánlást csak midőn meggyőződött róla, hogy Cervantes éppen ezt az irányt ostromozza, egyezett bele, hogy a könyv az ő pártfogása alatt jelenjék meg. Tényleg a Don Quijote mindmáig a világirodalom legkitűnőbb satirikus irányregénye.

Főhőse a manchai lovag, az «elmés, nemes» Don Quijote igazi spanyol, fajának minden erényével és hibájával. Nagylelkű, vakmerő, önzetlen, beesületes, méltóságára sokat tartó. A lovagregények mértéktelen olvasása azonban — itt jelentkezik a célzatosság — megzavarja fejét és elhatározza, hogy a régi, kőbor lovagok mintájára fog élni. Mindent eszményileg fölékesítve lát, a koresmát várkastélynak, a koresmárost várúrnak, a szolgálot angyali tisztaságú nemes hölgynek, ábrándokért, agyrémekért küzd és nevetségessé lesz. Tragikuma a mű második részében van megírva, mely az első után tizenegy évvel, 1615-ben jelent meg. Tragikuma mindössze annyiban áll, hogy be kell látnia, hogy hiú ábrándokért küzdött és hogy életét egészen

TOROCKÓI SZOBA.

eltévesztette. Mégis megható, mert annyi jó tulajdonsággal, ha a lélekrontó szellemi foglalkozás esztét meg nem bomlasztja, más sorsot érdemelt volna.

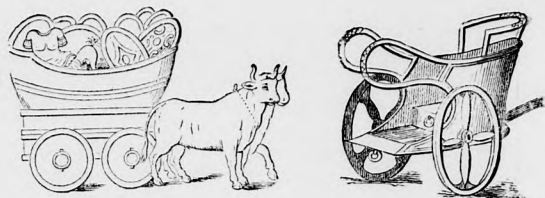
Körülötte csoportosúlnak a többi alakok: a ravasz, önző, de szintén képzelődő Sancho Panza, urának póriás kiadása, Simson Carraseo, Gimes de Pasamonte és a spanyol vidéki életnek élethűséggel megfestett alakjai, a ravasz koresmárosok, a szolgáló leányok, utazók, barátok, verekedő öszvérhajásrok, melyek együtt egy nagy, megszólalásig hű korpében egyesülnek. Ezen kiválóságok mellett nem esoda az a rendkívüli elterjedés, melynek a Don Quijote megjelenésétől mindmáig örvend. Háromszáz esztendő alatt spanyolban ötszáz kiadást ért meg, angolban pedig kétszáznál többet. Lefordították azonkívül francia, olasz, német, portugál, svéd, lengyel, dán, orosz és latin nyelvre és teljes kiadásain kívül közre adták még igen sok rövidített, átdolgozott kiadásban is. Magyarul teljesen a Kisfaludy-Társaság adta ki 1873-ban, Győry Vilmos fordításában.

Ami Cervantes élete végét illeti, Madridban folyt le. Szegényesen élt, irogatott és csekély hivatalából, valamint szindarabjainak jövedelméből tartotta fenn magát. 1616 április 23-án hunyt el, ugyanaz nap, melyen Shakespeare elköltözött az élők sorából. A szentháromságról nevezett apáca zárdába temették el Madridban, a zárdának más helyre való átköltözése alkalmával azonban teteme nyomtalanul elveszett s így a spanyolok ma emléket sem tudnak állítani nagy költőjük sírja fölé, aki legjobban ismerte nemzeté erényből fakadó, de mint utóbb a történelem mutatta, csakugyan végzetessé vált hibáit. A spanyol irodalomnak mindenestre ő egyik legnagyobb alakja, főműve pedig a saját hibáit is gúny, szatira tárgyává tevő emberi szellemnek egyik legeredetibb, legbecsesebb terméke.

T. S.

A SZEKÉR.

A görögöknél a szekérnek különösen a kocsi-versenyeken volt nagy szerepe; ez híven megőrizte a homeroszi kor hadiszekerének szerkezetét. E kocsin annyi hely volt, hogy a harcos, ki a kocsis mellett állott, kényelmesen elfért s könnyen föl vagy le ugorhatott a kocsirol. E harci vagy versenykocsit Rómában is használták cirkuszi versenyek, ünnepi és diadalmenetek alkal-

TEHERKOCSI.

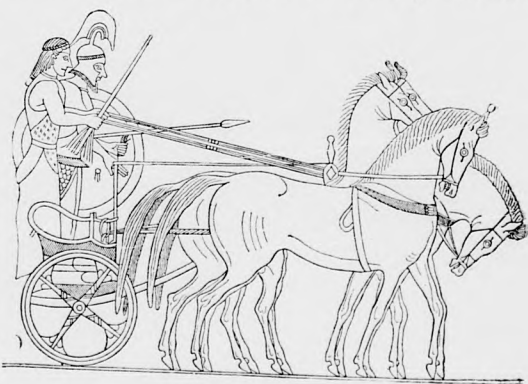
VERSENYKOCSI.

mával. A szekérnek két alacsony, rendszerint négyküllös kereke volt, ezek tartották a kocsi kosarát, melynek elől elliptikus hajlása s oly magas kerítése volt, hogy a kocsis a térdével hozzá támaszkodhatott. A kosár lejtősen hátrafelé hajlott, ahol a kocsi nyitott volt a felszállók számára.

A római diadalszekér kosara mellig ért. A kocsi végéhez iga volt erősítve, egy egyszerűen meghajlított farúd, vagy két rekesz keresztfával összekötve; ezt rátették a rúd mellett álló lovakra; ha egy harmadik vagy negyedik ló is húzta a kocsit, ezeket a rudasok mellé egy sorba fogták és kötelekkel kötötték a kocsi kosarához.

A közönségesen használt szekereknek két vagy négy kerekük volt s főleg teher szállításra szolgáltak. Rendszerint csak asszonyok mentek kocsin. Férfiak gyalog vagy lovon vagy öszvéren, mert öregektől és gyermekektől eltekintve, elpuhultságnak tartották a kocsiást. Csak lakodalmakor történt meg Athenában és másutt, hogy a menyasszonyt a vőlegény házába, ez meg a barátai egy öszvérektől vagy ökröktől vont kocsin vitték. Róma birodalmában nagyon sokféle kocsit használtak utazásra, szállításra és állami célokra. E változatosságot jelzi a sokféle név, melyek arról tanúskodnak, hogy sok kocsinak a külföld volt az eredeti hazája.

A *reda* pl. Galliából került; négykerekű szekér több személy és teher szállítására. A *petorritum*

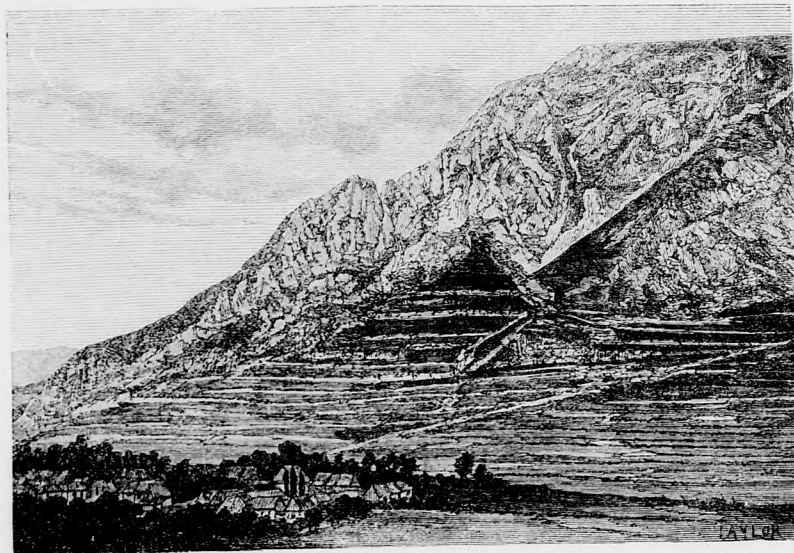
HÁROMFOGATÚ.

szintén gallus eredetű nyílt kocsi, négy keréssel, melyet csak a szegény köznép használt. A *cisium* és *essedum* kétkerekű könnyű, nyílt kocsi; mindkettőben csak két ember ülhetett. Az utóbbi eredetileg talán gallus harci szekér volt.

A *covinus* a belga sarlós hadiszekérből alakult kisebb könnyű kocsi, melyben maga az utas hajtotta lovait. A négykerekű *pilentum* hazája Hispánia; gazdagon díszített kocsi, melyet ünnepi menetekben használtak. Magas szerkezete volt s a minden oldalról nyílt kocsi sátor védte a napsugár ellen az utasokat.

Még díszesebb volt a *theusa*; arannyal és

Rómában: 1. A győzelmes imperator a campus Martiuson aranyozott diadalszekérre szállt, melyet négy ló vont egy sorban; 2. A magistratusok a cirkuszi játékokat megelőző menetben két lótól vont szekérre ültek. A császár kocsijába olykor hat lovat fogtak. A császári korszak első két századában tilos volt az utcai kocsiázás, de a harmadik században Kr. u. e. kiváltságot élveztek a szenátorok és magas császári tisztviselők; kocsijuk neve *carruca*, egy díszes, bronzal, elefántcsonttal, sőt néha ezüsttel és arannyal díszített kocsi; később magánemberek is megtehették e fényűzést. A *teherkocsi* neve *plauseum*, melynek

A SZEKELYKŐ TOROCKÓ FELŐL.

elefántcsonttal díszített ünnepi kocsi, melyben az istenek és császárok szobrai vánkosokon elhelyezve szállították a fórumon és az utcákon át a cirkuszba. A római férfiak nagyobb utat kocsin tettek meg, de Rómában csak keveseknek volt kiváltságuk az utcán kocsiázni.

Midőn Camillus Kr. e. 390-ben a gallusokat elkergette Rómából, azzal jutalmazta meg a hareban derekasan közreműködő asszonyokat, hogy megengedte nekik a városban a *carpentum* használatát. Ez kétkerekű fedett kocsi volt; ugyanezt használták nyilvános menetekben, természetesen pedig ebben vitték a halotti urnát. Julius Caesar 45-ben megvonta e jogot a nőktől s csak ünnepeken engedte meg nekik a *carpentumot* a menetben, míg a Vesta szüzek és a flumenek *pilentum*ban ültek.

Férfi csak két esetben jelenhetett meg kocsin

kerekei nagy teher elbirása végett nem voltak kívájva, hanem küllő nélkül, egydarabból készültek. Ily teherkocsit Rómában napkeltétől 10 óráig (d. u. 4 óra) az élénk utcai forgalom miatt nem volt szabad a városban hajtani, csak este és éjjel; a szekeret ökor, szamar vagy öszvér vonta. Geréb József.

AZ ANTILLÁK VILÁGA. 22

Regény. Irta Verne Gyula. Fordította Zigány Árpád.

X.

Urak a hajón!

A Will Mitz vakmerősége tehát rabba tette a gyilkos kalózokat, akik a mit sem sejtő ifjakat le akarták mészárolni. Most még csak az volt a kérdés, hogy az «Alert» új legénysége bir-e majd a hajóval s el tud-e jutni az Antillák valamelyik

kikötőjébe, ahol bizonyosan fölakasztják Harry Markelt is, a cimboráit is?

Ez mindenesetre nagy kérdés volt. Will Mitznek mindenekelőtt számolnia kellett azzal, hogy a tiz kalóz, tudván, hogy a bőréről van szó, nem riad vissza semmitől, sőt mindent kockáztatni fog, hogy a szabadságát visszanyerje. Lehet, hogy Harry Markel áttöreti a deszkafalat, mely a legénység földközi lakását elválasztja a hajóüregtől s onnan kísérti meg, hogy a szabadba jusson, a földézet valamelyik terhelő-ajtáján. De, ha megteszik is ezt, Will Mitz és az ifjak résen lesznek, hogy visszaverjék a támadást.

Most egyelőre fölhúzták a csónakból Patterson urat, aki még mindig félajult volt és úgyszólván azt se tudta, mi történik vele. Szépen levitték a kabinjába, lefektették és Patterson úr el is aludt: nem tudni, a fáradtságtól és kimerüléstől-e, vagy a rémülettől.

Will Mitz a földézetben maradt és az időt vizsgálta. Mint tapasztalt tengerész, a jelekből látta, hogy az idő változni fog s a szélesöndet csakhamar szél váltja föl. Csak azt nem tudta még, hogy melyik oldalról támad a szél: keletről-e, nyugatról-e? pedig, ha nem is minden, de bizonyára sok függött ettől. Mert, ha nyugatról kel a szél, akkor ki tudja, mikor és hogyan érnek partot s mi lesz a foglyokkal? Nem halnak-e élen szomjan, ha az utazás esetleg több napig vagy hétig tart? Még utóbb nekik kell majd leadogatniok az eleséget s örökösen kockáztatni a veszedelmet, hogy a kalózek minden ily alkalommal kitörhetnek börtönükből.

Ez az aggodalom azonban nem sokáig gyötörte Will Mitzet, mert a kalózek megtalálták a módját, hogy biztosítsák az eleségüket, még ha az utazás esetleg több hétig tart is.

Hét óra tájban, midőn Will Mitz éppen a vitorlákát akarta kibontani, mert a szél már elég erős volt, egyszerre csak Clodion Lajos hangos segélykiáltásait hallotta:

— Ide hozzám! Segítség!

Will Mitz és a többiek is mind oda szaladtak. Clodion Lajos testének egész súlyával ránehezedett a földézeti terhelő-ajtó egyik szájára, amelyet alúlról feszegettek és fölemelni igyekeztek. Harry Markel és társai áttörték a deszka-falat, mely a földéközt a hajó-üregtől elválasztotta s most a földézeti terhelő-ajtón át akartak kitörni. S a szándékuk bizonyára sikerült volna is, ha Clodion Lajos elejét nem veszi a veszedelmes kísérletnek.

Will Mitz, Hinsdale Roger és Wickborne Axel azonnal ráfeküdtek az ajtóra, mialatt a többiek ráhúzták a nehéz kátrányos vásznat, keresztbe fektették a vas-léceket s ezt az ajtót is úgy leszögezték, mint a földéköz bejárását. Ugyanezt eselekedték a harmadik ajtóval is, mely a hajó hátulso részében volt s aztán Will Mitz visszament a földközi csapó-ajtóhoz.

— Hallgassatok ide, — kiáltott hangosan — és jól figyeljétek a szavaimra.

Senki se felelt.

— Harry Markel, — folytatta Will Mitz, — tehozzád beszélek!

A kalózek megértvén ebből, hogy az ifjak mindent tudnak, irtózatossá fakadtak felelet helyett.

Will Mitz azonban mit se törődött ezzel, hanem, amint a zsványok kissé alább hagytak az átkozódással, tovább beszélt:

— Harry Markel, jól tudd meg és tudják meg a társaid is, hogy mindnyájan fölhúzott revolverekkel járunk-kelünk. Az elsőt, aki csak a fejét is ki meri dugni, lelőjük, mint a veszett ebet!

Ettől a pillanattól kezdve az ifjak valóban revolverekkel fölfegyverkezve jártak-keltek a hajón, készen, hogy lelövik a kalózeket, mihelyt a kitörést megkísérik. Egyikük továbbá éjjelnappal őrt állt az ajtók előtt, hogy minden esetleges veszedelemnek elejét vegye.

De mi lesz akkor, ha a kalózek a hajó-üregben talált rumtól, pálinkától ittasok lesznek? Ha nem hallgatnak a józan intelem szavára és részeg dühökben a halált is megkockáztatják inkább, semhogy rabok maradjanak?

S a kalózeknek ezer okuk volt rá, hogy minden áron megkísértsék a szabadulást. Nagyon jól tudták, hogy az «Alert» legfőleg csak hevenyolevan mértföldnyire van az Antilláktól s ha csak kicsit kedvez is a szél, két nap alatt oda érhet a hajó. Továbbá az is valószínű volt, hogy az «Alert» más hajókkal találkozik, mert az oceánnak ezt a vidékét sűrűn járják a hajók s akkor bizonyos, hogy Will Mitz segítséget kér. Így is, úgy is kétségtelen volt, hogy a «Halifax» kalózái akasztófára jutnak.

Harry Markel tehát jól tudhatta, hogy mi sors vár rá, hacsak másodszor is nem sikerül hatalmába keríteni a hajót. S mivel jól tudta ezt, kétségtelen volt az is, hogy minden áron meg fogja kísérteni a kitörést és az «Alert» elfoglalását.

De jól tudta ezt Will Mitz is: mert, amint az ifjak köréje gyűltek és megkérdezték, hogy mit fog most tenni, a leghatározottabban kijelentette:

— Egyenesen az Antillák felé iparkodunk, még pedig a lehető leggyorsabb és legrövidebb úton.

— S mennyi idő alatt érhetünk oda? — kérdezte Magnus Anders.

— Ha az idő kedvez, holnapután estére ott lehetünk. Ámbar, — tette hozzá elgondolkodva — az ember soha se tudhatja, hogy merre fordul a szél ezen a vidéken.

— S mily irányban megyünk? — kérdezte Clodion Lajos.

— Egyenesen nyugat felé.

— S megtaláljuk az Antillákat?

— Mindenesetre, — felelte Will Mitz. —

A szigettenger, Antiguától Tabagóig négyszáz mértföldnyi hosszúságban fekszik előttünk nyugat felé; tehát okvetlenül neki kell mennünk

valamelyiknek. Az, hogy melyik szigetet érjük előbb, tökéletesen mellékes, mert akárhol kötünk is ki, mentve leszünk s a rendőrség megszabadít bennünket e zsványoktól.

— Persze, hogy mindegy! — mondta Tony Renault is, — akár angol, akár francia, akár dán, akár hollandus kikötőbe jutunk, teljesen egyre megy, csak az a fő, hogy eljussunk odaig!

— Ehhez pedig csak az kell, — fejezte be Will Mitz, — hogy kedvező szélünk legyen.

Pedig a kedvező szél egymagában még nem volt elegendő. Szükséges volt, hogy ne is legyen nagyon heves, mert Will Mitz különben nem boldogulhatott volna gyarló és tapasztalatlan legénységével.

Hisz mit is értettek ezek a fiúk a hajózáshoz? Nemcsak hogy vihart, hanem úgyszólván még rossz időt se igen értek, midőn Angliából az Antillákra hajóztak s a vitorlával, hajókötellekkel banni se tudtak. Mi lesz, ha esetleg vihar tör ki s a szél és a habok közös erővel ostromolják a hajót? Meg tudják-e állni a helyüket ezek az újdonsült matrózok, akik még nem is látták a haragvó oceán szörnyű arcait?

De Will Mitz egyelőre nem gondolt erre. Utóvégre is csak harminchat, legfeljebb negyvennyolc óráról volt szó, mert ennyi idő alatt kényelmesen elérhetik az első kikötőt. S a remény meg volt rá, hogy el is érik: a szél kedvezni látszott, a tenger csöndes volt.

Nyolc óra lehetett. Az ifjak hallották, amint a kalózek vad lármával, káromkodással jártak-keltek a hajófenékben. De félni nem féltek tőlük, hisz úgy be voltak zárva, mint a börtönbe, sőt még jobban, mert a queenstoni fegyházából meg bírtak szökni, a hajófenékből azonban még csak meg se kísérelhették a szökést.

Tony Renault ajánlotta, hogy reggelizzenek, amit a többiek nagy örömmel meg is fogadtak, mert valóban éhesek voltak és rászolgáltak egy kis erősítőre. Fölhívták Patterson urat is, aki, amily beszédes volt máskor, épp oly csöndes és szótalan volt most. Ő, aki eddig szerette és dicsérte a tengert, most félni kezdett tőle.

Félkilenc tájban a szél mintha megerősödött és állandóvá lett volna kelet felől. Ez nagy szerencse volt és Will Mitz elhatározta, hogy azonnal hasznára fordítja a szelet. A felső vitorlákát nem merte kibontani, mert félt, hogy ha esetleg hirtelen megfordul a szél, nem tudják idejében behúzni őket s abból baj lehet. Ellenben a há-

rom alsó vitorlát lehocsáttatta és a hajó orrát legott nyugatnak fordította.

Megmagyarázta az ifjaknak, hogy mit kell tenniök, hogyan kell kibontaniok a vitorlákát, hol kell megkötni a köteleket s aztán ő maga a kormányhoz állt s onnan parancsolt a fiúknak.

Úgy ment minden, mint a karikacsapás: negyedóra múlva az «Alert» már vígan szelte a habokat s hosszú, fehérén tajtékzó barázdát szántott a csillogó vizen.

RÁHÚZTÁK A NEHÉZ KÁTRÁNYOS VÁSZNAT.

Ebéd utáni egy óráig nem igen erősödött a szél, csak időnkint meg-megállt, ami aggasztani kezdte Will Mitzet. Továbbá nyugaton nagy fekete felhők támadtak, amelyek lomhán úsztak a szemhatár fölött.

— Nos, jó időnk van? — kérdezte Roger Hinsdale.

— Nem mondhatnám, — felelte Will Mitz, a fejét esővála. — Mintha vihart éreznék, vagy legalább nagyon heves szelet.

— És éppen szemközt, nyugatról!

— Már most mindegy, — mondta Will Mitz

vállat vonva, — mivel úgy se változtathatunk rajta, fogadjuk az időt úgy, ahogy jön. Ha szemben fúj a szél, majd lavirozunk; csak vihart ne érzünk. Mindössze három napi járásra vagyunk az Antilláktól: ezt csak kibírjuk?! A fő az, hogy oda érzünk; ha öt-hat mértföldnyire leszünk a parttól, bizonyos, hogy találkozunk révkalauzokkal s akkor pár óra alatt beérünk az első kikötőbe.

Eközben a Will Mitz jóslata valóban beteljesedett. A szél megfordult s a hajó vitorláin is fordítani kellett, hogy a nyugati szél ne verje el messzire az Antilláktól.

Tony Renaultnak kellett megfognia a kormányt, míg Will Mitz a többiekkel szerencsésen megfordította a vitorlákat. Az «Alert» most északkeletnek fordult s a jó széllel gyorsan szaladt a kissé fölkorbácsolt vizeken.

(Folytatása következik.)

A CSODÁLKOZÁS.

Van manapság egész rakás olyan ifjú, kinek arcáról szinte leolvadni a «*nil admirari*» jelszót. Az ifjaknak ez a csoportja nem színe-java a mi arany ifjúságunknak s ha csak az a közönbös arckifejezés, mely mivoltukat jellemzi, nem afféle gyerekes rátartás, nem sok reményt fűzhetünk hozzájuk. A csodálkozás, Plato szerint, igazi filozófiai érzelem; annál jobb, mennél nagyobb ezen érzelem, csak szívünk legyen becsületos és szemünk tisztán látó. Kivált pedig ha az életbe lépéskor élénk a csodálkozás érzelme, az jele az erkölcsi egészségnek, hiánya meg jele az érzéketlenségnek vagy közönbösségnek, haszonlesésnek és hiúságnak, amely tulajdonságok olykor némi ügyességgel vannak kapcsolatban, amit a fölszínes megfigyelő igazi tehetségnek vehet.

Ellentétben ezzel a természetellenes és meddő lelki állapottal, azt ajánlom minden ifjunak: *becsüljön meg másokat.* Talán nem igen látod virágozni ezt az erényt a mai hetvenkedés közepett, melyben korunk kedvét találja, pedig a mások megbecsülése sava-borsa a léleknek. «Csodálatból, reményből és szeretetből élünk.» Mi bizony ici-pici teremtések vagyunk, még ha nagy emberek vagyunk is; csak úgy lehet reményünk, hogy valamiképp nagygyá lehetünk, ha kivesszük a magunk részét a mindenség nagyságából. Szent-János első levelének egyik szép szakaszában csattanósan egybefoglalta ennek a bölcselétét: «Szeretteim! most Isten gyermekei vagyunk, de még nincs kijelentve, milyenek leszünk. Tudjuk azonban, hogy mikor Ő meg fog jelenni, hasonlók leszünk hozzája, mert látni

fogjuk Őt, amint vagyon.» Vagyis bámuló lelkesedéssel tekintünk a tökéletes nagyság eszményképére, ha mi is részt akarunk venni abban a nagyságban. Amit ilyenkor a romlatlan szívű ember lát, azt bámúlja s a amit bámúl, utánozza. Az ember végcélja a böleselők szerint: *Spectare et imitari mundum*, bámúlni a világ rendjét s utánozni. Szép gondolat szép alakban. De hogy lehessen *nézni*, ha nem tudjuk csodálni azt, ami bennünket a nézésre vezet s hogyan utánozhatnók azt, amit nem ismerünk? Két dolog szükséges a becsüléshez: éles tekintet és nemes szenvedély; az emberek és dolgok megvetésének és fitymálásának szokása vakká teszi a látást és eloltja a csodálást.

A mértékletesség.

A mértékletesség olyan erény, melyről az ifjaknak sejtelmök sincs s amelynek hiányát könnyen elnézik nekik; pedig hát szintén szükséges. Ha az ifjak nem tanulják meg, mielőtt veszedelembé kerülnek, majd veszedelmes tapasztalatok árán lesz alkalmuk megtanulni. Fialat, pezsgő vér nem szívesen hallgat arra az okos szóra, hogy kerülje a kicsapongást. Csak hogy a heves, pezsgő ifjú vér, mely szeret tüskén-bokron keresztül rohanni, nem tudja megbecsülni az óvatosságot, mely épp oly szükséges a harc sikeréhez, mint a bátorság. Az ókornak leghiggadtabb és leggyakorlatibb gondolkodói, köztük a legnagyobb tudós: Aristoteles, akinek már neve is kezeskedik a helyes nézet mellett, mind azon egy szabályt írják elő követésül mint legjobbat az élet nehéz művészetében: az erény vagy a bölesesség középpont áll a nagyon kevés meg a nagyon sok két véglete közt. Ti, akik életpályátok elején vagytok, akik fölötté nagyra tartjátok a szép mondatokat, a heves szenvedélyeket, a féktelen erőt s a mindenféle fölösleges tüntetéseket, legyetek arról szentül meggyőződve, hogy mennél jobban gyarapodtok igazi férfiaságban, annál jobban gyarapodtok igazi mérsékletben s napról-napra jobban megismeritek azt a szent igazságot, hogy nem azok a legerősebb emberek, kik minden viharral szembe szállnak, hanem akik legjobban hasznát tudják venni tevékenységöknek. A tivornyázás utáni rosszlétét nyilvánvaló jele annak, hogy a megbántott természet boszút áll. Minden kicsapongás lassú öngyilkosság; olyan, mint a láthatatlan, földalatti folyóvíz, mely előbb-utóbb, de elmosza az épület alapját. Épp így van a

dolog a tanulással is. A fölötté sokáig üzött túlságos szellemi megerőltetés, különösen az a természetellenes és hálátlan módon való ismeretszerzés, aminek magolás a neve, meggyöngíti az agyvelőt, megzavarja az emésztést és elbágyasztja az egész szervezetet. Hallgass hát a jó szóra, míg itt az ideje: az erőszakos módszer erőszakos eredményt szül és jusson eszedbe, hogy a léket kapott hajó, ha még úgy kitoldják-foldják is, soha sem ér föl az ép hajóval. Szépnek szép a bölesesség, de nem jó mindig egyformán böles lenni. «Ne légy fölötté böles; miért akarsz időnap előtt meghalni?» — mondja Böles Salamon.

John Stuart Blackie.

Fordította

Kovács S. János dr.

AZ ISKOLA VILÁGÁBÓL.

Ifjúsági előadások.

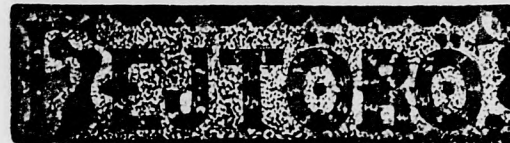
A Nemzeti Színház-ban a hét hétfőjén az «Ember tragédiája»-t játszották ifjúsági előadásul. A főszerepeket Bakó és Fáy Szeréna játszották. A színház egészen megtelt.

A Magyar Színház-ban a hét csütörtökjén délután a «Toldi» c. színdarabot játszották.

A Szegedi Városi Színház-ban január 9-én Shakespeare tragédiáját, a «Julius Caesar»-t adták ifjúsági színelőadásul. A külön ifj. színlapba Hegedűs Pál tanár úr írt ismertetést. Január 30-án pedig Csepreghy népszínműve, a *Sárga Csikó* került színre. E darabhoz Vajda tanár úr írt ismertetést. A legutóbbi előadás febr. 20-án volt. Gárdonyi «Annuska» című vígjátékát adták.

Önképzőkori tudósítások.

A nagyzebeni m. kir. áll. főgimnázium «Vörösmarty-önképzőkör»-e február 20-án tartott ülésének műsora és lefolyása a következő volt: A műsor első pontja Galambfalvy József VIII. o. t. bírálat volt. ezután Gájzer Nándor VII. o. t. szavalt. Majd Pálffy Endre olvasta fel «Ködös világ» című megható novelláját; utolsóelőtti pont Schillinger Béla VIII. o. t. szaválata volt, ki hatásosan szavalt el Petőfi Sándor «A bilincs» című költeményét. Az ülést a bírálóbizottság heti jelentése zárta be. — A levei Szepesi-önképzőkör február 24-én Váradi Antalt ünnepelte gyűlésén. Szavalt Horrn Emil VI. o. t., Kreskó Lajos VI. o. t., Fráter Jakab V. o. t., Ehrenstein Vilmos VI. o. t. s Kovács József VIII. o. t. — A szatmár-németi főgimnázium «Kazinczy-önképzőkör»-nek hatodik gyűlésén Höllich János VI. o. t., Vlazáts, Komka, Meleg VII. o. tanuló és Ádám László VIII. o. t. szavaltak. Bírált Berghoffer László VIII. o. t. — A nagykanizsai főgimnázium gyakorló iskolájának tizedik rendes ülésén szavaltak: Fenyő D. VI. o. t., Arnstein I. V. o. t. Felolvasott Dávid L. VIII. o. t., bírált Lőrincz I. VIII. o. t. Felolvasott még Spitzer L. VII. o. t.

Jelnye. Fejtőró az elme sportja.

Történelmi kérdés:

Ki volt az a cserkesz főpap, ki 1833-ban nemzete élére állva, sikeresen küzdött az oroszok ellen? 1857-ben az oroszok elfogták. (Imre Béla.)

Földrajzi kérdés:

Ki volt az a Csehországból való utazó, aki Holitzban született? Mikor és hová utazott? Milyen állása volt? (Havas Ernő.)

Számtani kérdés:

Ebbe a kilenc kockába úgy helyezendők el az 1-től 9-ig terjedő számjegyek, hogy minden sorban vízszintesen, függőlegesen, valamint részút, a szemközti levő sarkok között, 15-öt adjanak eredményül.

1	2	3
4	5	6
7	8	9

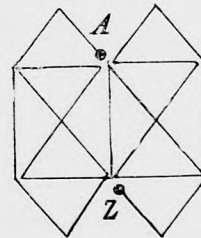
Képrejtvény.

Megfejtési határidő 1904 március 13.

21. számban közölt fejtőró kérdések megfejtése:

Történelmi kérdés: Don Juan de Ausztria. Meghalt 1578-ban, Hollandiában. — Számtani kérdés: Az a szám 17. — Természetrizai kérdés: Lazac (Salmo salar). — Vonalrejtvény: A a kiinduló pont, Z a végpont.

Képrejtvény: Balsors üldöz engem.

Helyesen fejtették meg: H. Nagy Jenő, Komáli Tarsoly Gergely, Pálits Emil, Bogay Gyula, Váczy Imre, Feith Pál és Miksa, Markbreit Imre, Hólek László, Kocsis György, Szabó Béla, Handlós János, Veres Gyula, ifj. Pollák Lajos, Kardos Ferenc, Körössy Gyula, Varrók László, Havas Péter, Vállas Lajos.

Eisler Dezső, Endrényi József, Radány Gyula, Weisz Viktor, Deutsch József, Váradi Imre, Neudörfer József, Szlavy Aranka, Straub Sándor, Biró Endre, Hirschler József, Tuschák Imre, Makk István, Labanc Ernő, Rajner László, Toldalagi Mihály gr., Fehér Antal, Sulyok Árpád, *Loria Aladár*, Baranyai Zoltán, ifj. Fáy József, Licht Zoltán, Samson Lajos, Grosz Pál, Kanitzer István, Halmi Deutsch József, Márkus János, Feleky József, Föföldy Sándor, Baja Benedek, Salamon Samu, Tóth Mihály, Paál Antal, ifj. Dajkovics István, Békés László, Szabó Gyula, Józsa Gerő, Thier Győző, ifj. Kósa Kálmán, Sölymágy Géza, Havas Ernő, Dobos Ferenc, Weisz Sándor és Fülöp, Weisz Henrik, Herzog Árpád, Szemző István, Kund Béla, verőcei Balázs Károly, Radnay testvérek, Barcza Kálmán, Stefanovics Milán, Villonyi Ferenc, Jirkov János.

A kitűzött könyvjutalmat (Macé János: Egy falat kenyér története) *Loria Aladár* főgimn. III. o. tan., szegedi előfizetők nyerte meg.

SZERKESZTŐI TELEFON.

Könyvbarát. A «Virág Palkó» a Franklin-Társulatnál jelent meg, ára köte 5 kor. Megrendelhető lapunk kiadóhivatalában. Szerkesztőnk többi könyvei részint lapunk kiadóhivatalában, részint bármely hazai könyvkereskedőnél megrendelhetők. — **Domokos.** 1. Még nem határozott a szerkesztőség, 2. A vakáció alatt is megjelenik. 3. Budapesten. — **I. M.** Nem ajánljuk a fordításnak illetéknéppen való megtanulását. Fgy oldalnak lelkiismeretes fáradsággal való lefordítása sokkal hasznosabb. Nehéz ugyan, de célhoz vezető, míg a kész fordítás szellemi mankó, amely felületességre szoktatja. — **Dolgozat.** Csak a saját lábán járjon. Bármily fogyatékos lesz is az a dolgozat, míg megírja vagy kímósan összerója, sokkal többet tanul, mintha a legremekőbb dolgozatot lemásolja. — **Th. G.** Lapunk szerkesztője naponta 3-5-ig található a szerkesztőségben. Itt várja becses látogatását. Szíves üdvözlöt. — **S. V.** Költeményeit elolvastuk, de közlésre méltónak egyiket sem találtuk. Van lelkesedése, de ez a hazafias versek írásához nem elegendő. — **V. I.** 1. Hogy a Sakk-Szemle árusít-e zseb-sakkot, arról tudomásunk nincsen. 2. Lapunk nem fog pályázatot hirdetni sem képre, sem versre, sem elbeszélésre. Hogy miért nem hirdetünk pályázatot, erre nekünk nyomós okunk van. A középiskolai ifjúság irodalmi szárnypróbálgatásaira ott vannak az önképzőkörök; ebben a kedves, de szerény keretben helyén van a kora működés, amde a nyilvánosság előtt való megjelenéshez sokkal több kell, hogysem megnyithatók a sorompót, melyen át sok hamis és éretlen ambíció szokott szökődni. Mi a diákok számára óhajunk élvezetes és tanulságos lapot szerkeszteni, de nem diákok által. Sokfajta kísérlet történt már ezen a téren, de sikerre egyik sem vezetett. Ne vágyakozzék az ifjú arra, hogy minél előbb oktatója legyen másoknak. A nyomtatott betű dicsőségére még ráérnek vágyakozni. — **H. I.** Nem árulhatjuk el, majd annak idején meg fogja tudni. — **Kíváncsi.** Ebben a hónapban mind a kettő befejeződik. — **Márciusi.** Nem közölhetjük. — **H. D.** (Pozsony). A jövő hónapban. — **S. L.** Rejtvényeidet nem közölhetjük. — **Miser.** (Nagy-Kanizsa). 1. Magyar nyelven mindeddig ilyen fajta könyv nem jelent meg; a beszédhibák és dadogás gyógyításával legszebb eredményt eddig *Gutzmann* és *Liebmann* orvosok érték el. Ez utóbbinak különösen két munkáját ajánljuk figyelmébe. Az egyiknek a címe «*Sprachstörungen*», a másiké «*Stotternde Kinder*». E két könyv igen sok beszédhibával foglalkozik, de meglehet, hogy azzal, amelyiknek gyógyítását ön tervbe vette, éppen nem. Lapunk egyik munkatársa behatóan foglalkozik e kérdéssel; írja meg körülmenyesen a bajt s mi szívesen átadjuk neki sorait. 2. Dadogók és hibás be-

szédűek intézete Budapesten is van, a Báthory-utcában. 3. E kérdéssel Várady Zsigmond siketnéma-intézeti tanár is foglalkozik. — **M. I.** (Losonc). 1. Gyógyszerészeti pályára hat gimnáziumi osztállyal is mehet. 2. A *T. L.* a szünidőben is hetenkint jelenik meg. — **V. I.** (Szolnok). 1. Már számos előfizető társa sokkal előbb is beküldött közlésre szánt rejtvényeket, így tehát szíveskedjék türelemmel lenni. 2. Történelmi kérdést küldhet. — **H. E.** 1. Közölhető. 2. Tudósítónak elfogadjuk. — **F. A.** (Budapest). *Rozsnyai-Akantisz*: Sakk-könyv. — **H. I.** Az «Antillák világa» c. regény e félév végéig tart. — **V. I.** (Szamosújvár). Közöljük.

Magyar
bélyegraktár

Budapesten.
VI., Bajnok-u. 13.

Vesz, cserél
és elad minden-
féle (magyar és
külföldi) levél-
bélyeg.

A ki nem azt
kapja, amit hir-
detünk, vagy
nincs megelé-
gedve avval, a
mit kapott, kérje
vissza a pénzt!

Ajánljuk a következő gyönyörű és föltötte olcsó sorozatokat
China, 1898-ből, 6 darab (1/2-10 ct) csak 60 fillér és a portó.
Honduras, 1892-ből, 5 darab (1-25 ct) csak 80 fillér és a portó.
Bolivia, 1894-ből, 7 darab (1-100 ct) csak 1.— kor. és a portó.
Argentina, 1899/900-ből, 8 darab (1/2-30 ct) csak 1.— kor. és a portó.
Djibouti, a francia Szomali-gyarmat Afrikában, 1, 2, 4, 5, 10 cent., összesen 5 darab, csak 60 fillér és a portó.
Uj-Fundland, 1901-ből, a királyi család arcképével, 1-3 c., összesen 3 darab, csak 35 fillér és a portó.
Nyassa, 2 1/2, 5 Reis, a zsiráfal, a bélyegpár ára csak 25 fillér és a portó.
Korea, hosszú új bélyeg, 1 és 3 Reis, a bélyegpár ára 25 fillér és a portó.
Chile, 1900/901-ből, 6 darab (1-50 ct) csak 1.— kor. és a portó.
Borneo-Labuan, gyönyörű 9 darab, vadember, krokodil, hajó, var, stb. keverten vagy külön, mind a 9 darabnak az ára csak 150 kor. és a portó.

!! Megjelent !!

Lombfűrészeti és faragászati különlegességekből összeállított nagyzerében album és árjegyzékünk, mely tartalmazza az összes idevágó kellek és **diszvasalások képes gyűjteményét.**
Mivel a fentemlített cikkek és kellek az ideig jórészt **Bécsből** szereztek be, indítatva éreztük magunkat egy minden tekintetben modern és terjedelmes album összeállítására, miáltal lehetővé tesszük minden oly cikket **előnyös, olcsó és gyors beszerzését**, mely eddig csak **külföldről** jóval nehezebben és **nagyobb költséggel** történhetett.
Tisztelettel
1902.
Kiss Ernő és Társa, Budapest, VII., Erzsébet-körút 17.
Árjegyzéket tessék a «T. L.»-ra hivatkozva kérni.

«Franklin-Társulat» könyvkiadóhivatalában Budapesten IV., Egyetem-utca 4. sz. a. megjelent és kapható:

GAAL MOZES.

KÉT DIÁK LEVELEZÉSE.

Ára 2 korona.

FRANKLIN-TÁRSULAT NYOMDÁJA.

TANULÓK LAPJA

A nmélt. vallás- és közoktatási miniszterium által 1896. május 26-án kelt 26808. sz. alatt, Budapest székesfőváros tanácsa által 1895. augusztus hó 20-án 7376. szám alatt ajánlott középiskolai ifjusági hetilap.

ELŐFIZETÉSI ÁRAK :	FELELŐS SZERKESZTŐ	SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL:
Negyed évre ... 2 kor. 40 fill.	GAAL MÓZES.	Budapest,
Fél évre ... 4 kor. 80 fill.	Kiadja a Franklin-Társulat magyar irodalmi intézet és könyvnyomda.	IV. ker., Egyetem-utca 4. szám.
Egész évre ... 9 kor. 60 fill.		<i>Kéziratokat nem adunk vissza.</i>
<i>Megjelenik minden vasárnap.</i>		

A márciusi napok tanúságai.

Az ötvenhatodik tavasz újulása van azóta, hogy Pesten, az ország szívében lejátszódott az ifjúság nemes felbuzdulásának szép jelenete. Valóban nemes felbuzdulás volt az; az ifjú léleknek vakmerő hite és vakmerősége kellett ahhoz, hogy a maga lelkesedését, ha ideig-óráig is, mintegy reáerőszakolja ezer meg ezer emberre s tevékenységre készítse minden előkészület nélkül azokat, akiket a mindennapi gond a kenyérszerzés gondolatának tett rabjává. Való igaz, hogy kellett valaminek a levegőben lennie, hogy a hamarosan diadalra jutott eszméknek már előbb gyökeret kellett a szívekben fogniuk, mert különben az ifjúság tüzes lelkesedése a tömeget magában nem ragadhatta volna, amde az ifjúságnak e lelkesedése nélkül hiányzott volna az a szikra, mely az összegyűlt anyagot lángra lobbantsa.

És az ifjú lélek lelkesedése így vált egy általános, nagy eszmének szolgálatában korszakos jelentőségűvé, melyről nem fognak megfeledezni soha ebben a hazában. Számos esemény, melynek fontosságát a kortársak alig sejtik, nagy idő múltával, midőn már az emberek tisztábban láthatnak és szenvedély nélkül ítélnének: kiemelkedik a többiek sorából, amde még gyakoribb az eset, hogy bizonyos nagy fontosságúnak ítélt események az idők folyamán összezsugorodnak s elvesztik nagy jelentőségüket. Ez a sors nem érheti a márciusi napok eseményeit. Az új Magyarország történetének első láncszeme ez, melynek folytatását a forrongó kor hamar meghozta: a szabadságharc dicső jeleneteiben, az elnyomatás nagy, de tanulságos keserűségében, a kiegyezésnek békeszerző nyugalmában s a fejlődésnek mai állapotában.

Az, aki ismeri nemzetünk történetét, a márciusi napok felhevülését nem tekintheti olyan csodának, melyet természetes okokból megmagyarázni nem lehet. Olyan nemzetnek, mely századokig küzd az alkotmányos szabadságért, kellett az általános emberi szabadságért is lelkesednie. Nálunk a hűbérrendszer nyüge soha sem nehezedett olyan nyomasztóan a jobbágyokra, mint Európa többi államaiban s mikor még a francia forradalom előkészítő folyamatában volt, nálunk már akadnak költők, akik az elnyomott jobbágyok keserveit megértik s azt kifejezésre juttatják; nálunk a jogok élvezői maguk járnak jó példával elől, mikor a nép felszabadításának sürgős kívánsága először jelentkezik. Nem a nép fiai küzdenek a népért, hanem a hont megvédő, az alkotmány várát szívósan oltalmazó nagyok és hatalmasok ivadékaik adják meg önkényt a milliónknak azt a jogot, melytől századokig meg voltak fosztva.

Igen figyelemreméltó jelenség ez, melynek mását a nemzetek történetében hiába keresnők s ez a jelenség magyarázza meg azt is, hogy a márciusi ifjak szabadság-hirdető mozgalma nemcsak az ország fővárosában, hanem országszerte élénk visszhangra talált, még pedig a jogot élvezők s a jogot nem élvezők között egyaránt.

Fiatalos erejében látjuk nemzetünket a márciusi napokban. A vérnélküli forradalom egyúttal magában rejtja a csiráját a rohamosan bekövetkező szabadságharc hősi elszántságának. Az olyan nemzet, mely a szabadságot mint ismeretlen jót tekinti, akkora áldozatokra nem hajlandó, de az olyan nemzet, mely néhány lelkes fiatal író szózatára fölerez, fölbuzdul: tud az elhatározó pillanatban eselekedni is.

Íme, én ebből a szempontból nézem a már-